

Освещены основные нововведения, которые позволили говорить о либерализации иммиграционной политики Великобритании в начале XXI века. Кратко охарактеризованы последствия трансформаций в сфере иммиграционной политики.

Ключевые слова: либерализация иммиграционной политики, иммиграция, трудовые мигранты, Программа для высококвалифицированных мигрантов, Великобритания.

Mikhavchuk L., postgraduate of the Department of International Relations, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. (Chernivtsi, Ukraine). E-mail: lmikhavchuk@gmail.com.

Liberalization of British Immigration Policy at the beginning of the 21st century: preconditions and consequences

Abstract. *This paper provides the examination of the principal changes that took place in the UK in the sphere of immigration policy, as well as analysis of domestic climate in which it occurred and effects it has led to. Starting with the perception that British immigration policy has been highly restrictive throughout the second half of the twentieth century, this analysis recognizes fundamental transformation which came about in the sphere of immigration policy. Drawing on the primarily and secondary sources the research concludes that at the beginning of the twenty-first century Great Britain has moved away from the policy of «zero immigration» to the strategy of «managed migration» which consist in combination of rationally controlled routes for economic migration with fair procedure of granting asylum. The study argues that such factors as stable economic growth coupled with labour force deficit including that of unskilled and semi-skilled workers were the main reasons for relaxation of the immigration rules. At the same time the evidence showed that this shift chiefly related to the particular categories of migrants – mainly foreign workers and students – whereas policy towards asylum seekers and illegal migrants remained tough.*

Ensuing from the strategy of «managed migration» programs to attract migrant workers (Innovators Scheme, Highly Skilled Migrant Programme etc.), which are briefly reviewed in the article, were initiated. Farther, access to the British labour market for the workers from eight new EU member-states was granted immediately in 2004. The paper argues that all these innovations point to more expansionary immigration policy of T. Blair's administrations. The analysis of statistical data provided considerable empirical evidence to support this argument. As a result of liberalization levels of immigration turned to be much higher than it was anticipated. Large-scale and rapid immigration to Britain, increased pressure on local communities strengthened hostility to immigrants. In such circumstances British government failed convincing public in the benefits that migrants bring. Consequently, after short period of unprecedentedly expansionary immigration policy British government got back to more restrictive one.

Key words: liberalization of immigration policy, immigration, migrant workers, Highly Skilled Migrant Programme, Great Britain.

УДК 327.7:316.421

Нерубашенко І. А.

аспірантка кафедри політичних наук

Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського (Одеса, Україна),

E-mail: pnpu_politolog2010@mail.ru

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД ГЛОБАЛЬНОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: АНАЛІЗ ПІДХОДІВ

Анотація. *Досліджуються підходи до визначення суб'єктів, які утворюють глобальне громадянське суспільство. Доводиться пріоритетна роль міжнародних неурядових організацій за одночасного зростання значення інших акторів – колективних та індивідуальних.*

Ключові слова: глобальне громадянське суспільство, глобалізація, міжнародні неурядові організації.

Одним із новітніх акторів сучасної міжнародної політики сьогодні постає глобальне громадянське суспільство. Його вивчення – новий міждисциплінарний дослідницький напрямок. У процесі вивчення феномена глобального грома-

дянського суспільства постають чимало дискусійних питань, одним із є окреслення суб'єктного складу. Визначити коло учасників глобального громадянського суспільства – наше дослідницьке завдання.

Хоча діяльність міжнародних недержавних суб'єктів громадянського суспільства має доволі коротку історію, йому присвячено вже чимало досліджень. Серед дослідників цієї теми – Д. Казарінова, В. Кувалдін, О. Новакова, С. Сидоренко, В. Співак та ін. Суб'єктний склад глобального громадянського суспільства був об'єктом наукових розвідок вітчизняних дослідників Т. Бельської, М. Буника, У. Ільницької.

Глобальне громадянське суспільство є системою організацій, громадських та бізнес-ініціатив, коаліцій, громадських рухів, громад, громадян. Незважаючи на значні географічні відстані та бар'єри соціально-історичного часу, результати діяльності цих об'єднань відчутні на регіональному рівні та у планетарному масштабі [2, с. 101]. Використання поняття «громадянське суспільство» не обмежується моделюванням внутрішньої політики та трансформаційних процесів в окремих країнах. За останні десятиліття воно «вийшло за межі національних держав», ставши міжнародним або світовим громадянським суспільством [3, с.212]. Концепція глобального громадянського суспільства ще не сформована відповідно до класичних вимог (система понять та ідей щодо того чи іншого предмета) [12, с.225]; часто таку модель суспільства називають «віртуальним» [12, с.227], ставлячи, вочевидь, під сумнів реалістичність її розбудови (або ж аморфність, малокерованість) за відсутності надійного політичного каркасу. Навіть щодо уживання найвідповіднішого терміна ведуться дискусії зі застосуванням термінологічного різнобарв'я: «глобальне суспільство», «всепланетне людство», «міжнародне суспільство», «світове громадянське суспільство», «мегасуспільство», «космополітичне співтовариство» тощо.

Глобальне громадянське суспільство, на думку Е. Афоніна та Т. Бельської, є об'єднанням людей позаполітичного характеру, однотипних соціальних спільнот; це система соціальних структур, відносин, свідомості і діяльності; це соціальний простір, що включає в себе величезну кількість середовищ, що взаємодіють, та видів існування: організацій і громад, коаліцій і громадських рухів, громадських і бізнес-ініціатив [1, с.10-11]. Глобальне громадянське суспільство включає в себе різні види суб'єктів, складається зі складної системи суспільних структур, які характеризуються складом учасників (інститутів, акторів), їх добровільних асоціацій і об'єднань, соціальних груп, націй, що відокремлені від новостворюваної глобальної держави (наддержавних, міждержавних і державно-національних утворень); відносинами між ними, принципами діяльності, функціями і нормами [1, с.11].

Якщо говорити про суб'єктів національного громадянського суспільства, то головним з-поміж них є автономна особа, яка усвідомлює себе вільним членом суспільства, вільна економічно, ідеологічно та політично, яка відповідальна перед суспільством, захищена законом від свавілля держави. Перелік суб'єктів включає незалежні (прибуткові та неприбуткові) інститути та ін. У випадку ж глобальним громадянським суспільством, дослідники наголошують, що це «сфера ідей, цінностей, організацій, мереж та індивідуальних осіб, розташована поза інститутами сім'ї, ринку та держави, а також за межами національних спільнот, держав і економік» [16]. Концепт глобального громадянського суспільства передбачає наявність соціальної сфери, що лежить над- і за рамками національних, регіональних і локальних соціальних спільнот [14, с.3], дедалі виразнішої реальності глобального громадянської дії та зростання взаємозв'язку. Глобальне громадянське суспільство таким чином є формою співробітництва різних соціумів і культур.

Російська дослідниця Д. Казарінова на позначення поняття «суб'єкт глобального громадянського суспільства» використовує поняття «нові транснаціональні актори», «транснаціональні недержавні актори» [6, с.116], вказуючи на зростан-

ня їх ролі у сучасному глобалізованому світі; коли ми говоримо про глобальне громадянське суспільство, «ми маємо на увазі організації, людей, їх ідеї та цінності, але найістотніше тут те, що вони, хоча б частково, знаходяться в деякій транснаціональній сфері та не обмежені рамками національних держав і локальних спільнот» [6, с.117].

До інфраструктури глобального громадянського суспільства входять найрізноманітніші неурядові організації, добровольчі асоціації, групи інтересів, некомерційні та благодійні асоціації, а також менш формальні та стійкі форми соціальної організації: соціальні мережі, діаспори, соціальні форуми [6, с.118]. У цій структурі домінують організації сприяння економічному розвитку, групи інтересів економічного характеру, неурядові організації, «зорієнтовані на знання» (knowledge-based), які працюють у сфері науки. Ці дві сфери (економіка та наукові розробки) мають багату традицію становлення, ще задовго до того, як питання глобального громадянського суспільства було винесене на глобальний порядок денний (упродовж XX ст. активно розвивалися міжнародні академічні спільноти, міжнародні торгово-промислові палати, прикордонний бізнес, професійні спілки і под.).

Натомість політичні, гуманітарні, релігійні сфери в глобальному громадянському суспільстві представлені не тією ж мірою; це попри те, що першими з'явилися саме гуманітарні організації. Зокрема, перші неурядові організації з'явилися ближче до середини XIX ст. (1823 р. було утворене Британське міжнародне товариство боротьби проти рабства) [5, с.120]. У 1863 р. за ініціативи швейцарця А. Дюнанна була утворена неурядова організація Міжнародний Червоний Хрест, яка і нині є однією із найвідоміших та найвпливовіших. Значний сегмент неурядових міжнародних організацій становлять економічні неурядові організації (наприклад, ще у 1895 р. був утворений Міжнародний кооперативний альянс), пацифістські організації (у 1899 р. парламентарі-пацифісти близько 90 країн створюють неурядову організацію Міжпарламентський Союз). У 1905 р. нараховується вже 134 неурядових організації різного характеру та спрямування. До середини XX ст. кількість неурядових міжнародних організацій різко збільшується (причина – суспільство відчувало нагальну потребу в організації громадськості різних держав для реалізації й захисту спільних інтересів та досягнення консенсусу з різноманітних питань у сфері зовнішньої політики).

Інтенсивний процес утворення та функціонування міжнародних неурядових організацій розпочався після Другої світової війни і зумовив формування значної їх кількості (Міжнародна демократична федерація жінок (1945 р.), Міжнародна організація журналістів (1946 р.), Міжнародна асоціація юристів-демократів (1946 р.)). Більшість неурядових організацій цього періоду виникали як пацифістська реакція на жакливі прояви війни [5, с.121]. Результатом загострення глобальної екологічної проблеми, була поява великої кількості екологічних неурядових організацій (Міжнародна спілка охорони природи, природних ресурсів (1948 р.), Всесвітній фонд дикої природи (1961 р.), Римський клуб (1968 р.), Greenpeace (1971 р.) та ін.).

Простежується стрімка динаміка кількості міжнародних недержавних організацій: у 1905 р. нараховувалось 134 неурядові організації, 1958 р. – 1000, 1972 р. – 3733, наприкінці 1980–х рр. – 4000; у 1994 р. – 43 958 [7, с.6-7]. Період від останньої чверті XX ст. і до сьогодні є періодом різкого зростання кількісного, видового різноманіття громадських організацій планетарного масштабу. На початку XXI ст. налічувалося понад 50 тис. [13, с.194]. Незважаючи на те, що більшість головних офісів цих організацій розташована в Європі та США, вони здійснюють свою діяльність практично у всіх населених куточках планети. На думку С. Ланцова та В. Ачкасова, в перспективі саме міжнародні неурядові організації зумовлять створення глобального громадянського суспільства, яке впливатиме на систему міжнародних відносин подібно до громадянського суспільства у національних державах [8, с.244]. Отже,

головна структурна ланка національних громадянських суспільств – недержавні організації – трансформуються в глобальному форматі в міжнародні громадські організації. Прикладом такої трансформації є «Міжнародна амністія» (Amnesty International), яка розпочала свою історію з невеликої британської НДО (1961 р.), а сьогодні охоплює мережу понад 7 млн членів, волонтерів і донорів у більшості країн світу.

Неурядові міжнародні організації функціонують як самостійні суб'єкти, впливаючи на світову політику, репрезентуючи широкі суспільні інтереси, які виходять за межі сучасних держав, а це, своєю чергою, зумовлює створення глобального громадянського суспільства [5, с.119]. Основним політичним засобом неурядових організацій у сфері міжнародної політики є мобілізація міжнародної суспільної думки, а методом досягнення цілей – здійснення тиску на впливові міжурядові організації і безпосередньо на ті чи інші держави. Саме так діють, наприклад, «Грінпіс», «Міжнародна амністія», «Міжнародна федерація з прав людини» або «Всесвітня організація боротьби проти тортур» та ін. Тому міжнародні неурядові міжнародні організації такого типу часто називають «міжнародними групами тиску».

У рейтингу 100 кращих неурядових організацій планети за версією журналу «The Global Journal» (Top 100 Best NGOs) опинилися «Wikimedia Foundation» (свобода інформації), Partners in Health (охорона здоров'я), Oxfam (суспільний розвиток, гуманітарна допомога), BRAC (скорочення бідності, мікрофінансування), International Rescue Committee (проблеми біженців) та ін. [17].

Чеський учений О. Цисарж аргументує, що у складі громадянського суспільства є два типи позадержавних організацій: одні надають громадянам платформу для висловлення поглядів і політичних позицій, інші – низку послуг. Із цієї позиції виділяються два основних типи таких організацій – адвокатські та сервісні. Адвокатські організації орієнтуються на захист прав населення, на вплив на політику та громадську думку, сервісні організації – надають соціальні і освітні послуги, працюють у сфері спорту і дозвілля, є частиною системи медичного обслуговування [4, с.7]. Серед адвокатських організацій виділяють організації, що просувають соціально-економічні інтереси певних груп населення (профспілок) і організацій, які захищають суспільний інтерес: правозахисні (Міжнародна амністія, Гельсінська федерація, Human Rights Watch); природоохоронні (Всесвітній фонд дикої природи, Greenpeace, Earthlink, Міжнародний суд екологічного арбітражу і примирення); економічні (Міжнародний кооперативний альянс (МКА), Європейський діловий конгрес (ЄДК), організації, які претендують на роль світового уряду (Римський клуб, Дукарський клуб, Комітет 300)). Особливу групу громадянського суспільства становлять т. зв. think tank, призначення яких полягає у створенні експертних знань (Економічне товариство з вивчення громадської думки та маркетингових досліджень (ECOMAP), Transparency International).

Міжнародні неурядові організації, як і національні неурядові організації, є самостійними акторами, не пов'язаними з діяльністю національних урядів, на території яких вони зареєстровані. Вони вже мають власні мережеві та організаційні «парасольки», вони активно співпрацюють з ООН, а деякі з них мають консультативний статус чи статус спостерігачів при цій організації.

Отже, основою глобального громадянського суспільства є глобальний рух неурядових організацій (екологічних, антивоєнних, культурних, релігійних і под.), які слугують альтернативними чи неофіційними каналами спілкування у світовому співтоваристві, сприяють встановленню довіри між народами [9]; цю ж думку розділяє й вітчизняна дослідниця С. Сидоренко [11, с.88]. Суб'єктами громадянського суспільства можуть виступати академічні інститути, бізнес-клуби і споріднені мережі захисників прав споживачів, борців за права людини, різноманітні ініціативи з розвитку співпраці, екологічні рухи, етнічні групи, фонди, профспілки, гру-

пи місцевого населення, організації з надання допомоги, рухи за мир, професійні організації, релігійні організації, аналітичні центри, мережі жіночих, молодіжних об'єднань та ін. [1, с.12].

Хоч міжнародні неурядові організації і є найважливішим компонентом (суб'єктом) глобального громадянського суспільства, не можна не зважати на вагому роль індивідуальних осіб, малих груп, тимчасовий об'єднань і мереж. Дедалі частіше при визначенні суб'єктного складу глобального громадянського суспільства як базовий компонент виділяють «Людину Транснаціональну» [13, с.38-39], яка пов'язує задоволення своїх потреб і інтересів не лише зі «свою» державою (державами – у випадку біпатризму), а й з недержавними соціальними структурами транснаціонального походження та зі світовим суспільством загалом. Світосприйняття такої «транснаціональної» особистості виходить за межі державних кордонів, зорієнтоване на планетарні проблеми, базується на комунікаційній відкритості планетарного масштабу. Відкритість до нових ідей, комунікативна толерантність, повага до цінностей інших – її відмітні характеристики.

Усі актори глобального громадянського суспільства, незважаючи на відмінності між ними, мають спільну рису – вони свідомо самоорганізуються та проводять транскордонну діяльність поза урядовими структурами з мінімумом насильства та максимальною повагою принципу цивілізованого розподілу ресурсів між різними життєвими стилями [10, с.70]. Глобальне громадянське суспільство формується як складна система соціальних структур, що характеризується певним складом учасників (інститутів, акторів), відносинами між ними і принципами діяльності, функціями і нормами, які створюють умови для самореалізації людства, окремих націй, соціальних груп та індивідів. Феномен глобального громадянського суспільства вносить суттєві зміни у розуміння членства або учасника, актора такого утворення. З процесами глобалізації відбувається переосмислення поняття «громадянство», яке відтепер вже пов'язане з інтеграцією зростаючих потоків мігрантів у розвинені / багаті країни. Якщо раніше членство у певному громадянському суспільстві прив'язувалось до національної держави, то тепер відбувається диференціація феномена ідентичності: поряд із «національно-державним» ідентитетом, що зберігається, дедалі більшої ваги набувають «регіональні», «транснаціональні» ідентичності, а також різні форми наддержавної ідентичності.

Таким чином, на нашу думку, акторами сучасного глобального громадянського суспільства є міжнародні громадські організації, соціальні рухи, ініціативи окремих груп та активістів. Особливої уваги потребує вивчення ролі, можливостей окремої особи у системі акторів глобального громадянського суспільства.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Афонін Е. Глобальне громадянське суспільство як феномен сучасного глобального світу / Е. Афонін, Т. Бельська // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2013. – № 4. – С. 10-16.
2. Бельська Т. Глобальне громадянське суспільство / Т. Бельська // Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації / за наук. ред. д-ра політ. н. Хоми Н. М. [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. – Л.: «Новий Світ–2000», 2014. – 779 с. – С. 101-102.
3. Буник М. Моделювання міжнародного громадянського суспільства на прикладі НГО / М. Буник // Вісник Львівського національного університету. – Сер. Філософ. науки. – 2004. – Вип. 6. – С. 212-219.
4. Зародження громадянського суспільства – чеський приклад / [О. Цисарж, Ф. Мікш, І. Навратіл, К. Враблікова] ; пер. з чеськ. Л. Брзобогата, відп. ред. К. Глоушкова. – Brno, Česká republika : CDK, 2008. CDK, 2008. – 81 с.
5. Ільницька У. Процес інституціоналізації неурядових міжнародних організацій у світовій політиці / У. Ільницька // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2013. – Вип. 25. – С. 119-123.
6. Казаринова Д. Б. Роль международных организаций в формировании глобального гражданского общества / Д. Б. Казаринова // Вестник Российского университета дружбы на-

родов. – Сер. Політологія. – 2010. – № 4. – С. 116-132.

7. Кузнецова Е. В. Международные неправительственные организации (правовые вопросы): учеб. пособ. / Е. В. Кузнецова. – Минск : БГУ, 2007. – 115 с.

8. Мировая политика и международные отношения: учеб. пособ. / под ред. С. А. Ланцова, В. А. Ачкасова. – СПб. : Питер, 2008. – 448 с.

9. Мироненко Н. Н. Глобальное гражданское общество и политические механизмы регулирования мировой экономики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vestnik.mfa-pmr.org/index.php?newsid=43>. (дата звернення 06.01.2015) – Назва з екрана.

10. Нерубашенко І. Глобальне громадянське суспільство // Новітня політична лексика (неологізми, okazіоналізми та інші новотвори) / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за заг. ред. Н. М. Хоми. – Л. : Новий світ–2000, 2015. – 492 с. – С. 70.

11. Сидоренко С. В. Теоретико-методологічні засади пізнання глобального громадянського суспільства / С. В. Сидоренко // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2012. – № 51. – С. 87–100.

12. Співак В. М. Політико-правовий та соціокультурний виміри глобалізації / В. М. Співак. – К. : Логос, 2011. – 416 с.

13. Суліма Є. Глобальне суспільство: держави, транснаціональні зв'язки та нова роль людини / Є. Суліма // Вісник Львівського національного університету. – Сер. Філософ. науки. – 2004. – Вип. 6. – С. 35–40.

14. Anheier H. Introducing Global Civil Society / H. Anheier, M. Glasius, M. Kaldor // Global Civil Society 2001. – Oxford University Press, 2001. – P. 3-22.

15. Anheier H. Organizational Forms of Global Civil Society: Implications of Going Global / H. Anheier, N. Themudo // Global Civil Society 2002. – L.: Oxford, 2002. – P. 191–217.

16. Anheier H. Global Civil Society in an Era of Regressive Globalization [Електронний ресурс] / H. Anheier, M. Glasius, M. Kaldor // Global Civil Society 2003. – Oxford University Press, 2003. – Режим доступа: www.gcsknowledgebase.org/wp-content/uploads/2003ch1.pdf (дата звернення 06.01.2015) – Назва з екрана.

17. Top 100 Best NGOs // The Global Jornail. – 2012. – January 23.

REFERENCES:

1. Afonin, E. & Belska, T. (2013) 'Globalne gromadianske suspilstvo yak fenomen suchasnogo globalnogo svitu' [Global civil society as a phenomenon of modern global world], *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi derzhavnogo upravlinnia pry Prezidenti Ukrainy* [Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine], № 4, pp. 10–16.

2. Belska, T. (2014) 'Globalne gromadianske suspilstvo' [Global civil society], in *Politologiya: navchalnyy entsyklopedychnyy slovnyk dovidnyk dlia studentiv VNZ I–IV rivniv akredytatsiyi* [Political science: learning encyclopedic dictionary reference for university students I–IV accreditation levels], 'Novyy Svit-2000', Lviv, pp. 101-102

3. Bunyk, M. (2004) 'Modeliuvannia mizhnarodnogo gromadianskogo suspilstva na prykladi NGO' [Modeling of international civil society on the example of NGOs], *Visnyk Lvivskogo natsionalnogo universytetu* [Bulletin of the Lviv National University], Ser. Filos. Nauky, Vyp. 6, pp. 212–219.

4. Tsyrazh, O. & [et al.] (2008) *Zarodzhennia gromadjanskogo suspilstva – cheskyi pryklad* [The birth of civil society - the Czech example], CDK, Brno.

5. Ilynska, U. (2013) 'Protses instytutsionalizatsiyi neuriadovykh mizhnarodnykh organizatsiy u svitoviy politytsi' [The process of institutionalization of international non-governmental organization in world politics], *Ukrayinska natsionalna ideia: realiyi ta perspektyvy rozvytku* [Ukrainian national idea: realities and prospects of development], Vyp. 25, pp. 119–123.

6. Kazarinova, D.B. (2010) 'Rol mezhdunarodnykh organizatsiy v formirovanii globalnogo grazhdanskogo obshchestva' [The role of international organizations in the formation of a global civil society], *Vestnyk Rossiyskogo universiteta druzhby narodov* [Bulletin of Russian Peoples' Friendship University], Ser. Politologiya, № 4, pp. 116–132.

7. Kuznietsova, E.V. (2007) *Mezhdunarodnye nepravitelstvennye organizatsii (pravovye voprosy)* [International non-governmental organizations (legal issues)], BGU, Minsk.

8. Lantsov, S.A. & Achkasova V.A. [eds.] (2008) *Myrovaya politika i mezhdunarodnye otnosheniya* [World politics and international relations], Piter, Saint-Petersburg.

9. Mironenko, N.N., *Globalnoe grazhdanskoe obshchestvo i politicheskie mekhanizmy regulirovaniya mirovoy ekonomiki* [Global civil society and political mechanisms for regulating the world economy], available at: <http://vestnik.mfa-pmr.org/index.php?newsid=43> (Accessed 18 January 2015)

10. Nerubashchenko, I. (2015) 'Globalne gromadianske suspilstvo' [Global civil society], in *Novitnia politychna leksyka* (neologizmy, okazionalizmy ta inshi novotvory) [The latest political vocabulary (neologisms, occasionalisms and other neoplasms)], Novyy Svit-2000, Lviv.
11. Sydorenko, S.V. (2012) 'Teoretyko-metologichni zasady piznannia globalnogo gromadianskogo suspilstva' [Theoretical and methodological basis of knowledge of global civil society], *Gumanitarnyy visnyk ZDIA* [Humanitarian Bulletin ZDIA], № 51, pp. 87–100.
12. Spivak, V.M. (2011) *Polityko-pravovyy ta sotsiokulturnyy vymyry globalizatsiyi* [Political and legal and socio-cultural dimensions of globalization], Logos, Kyiv.
13. Sulima, Je. (2004) 'Globalne suspilstvo: derzhavy, transnatsionalni zvyazky ta nova rol liudyny' [Global society: the state, transnational relations and the new role of man], *Visnyk Lvivskogo natsionalnogo universytetu* [Bulletin of the Lviv National University], Ser. Filos. Nauky, Vyp. 6, pp. 35–40.
14. Anheier, H., Kaldor, M. & Glasius, M. (2001), 'Introducing Global Civil Society', in *Global Civil Society 2001*, Oxford University Press, Oxford.
15. Anheier, H. & Themudo, N. (2002) 'Organizational Forms of Global Civil Society: Implications of Going Global', in *Global Civil Society 2002*, Oxford, London, pp.191–217.
16. Kaldor, M., Anheier, H. & Glasius, M. (2003) 'Global Civil Society in an Era of Regressive Globalization', in *Global Civil Society 2003*. Oxford University Press, Oxford.
17. 'Top 100 Best NGOs' (2012), in *The Global Jornail*.

Нерубашченко И. А., аспирантка кафедры политических наук, Южноукраинский национальный педагогический университет имени К.Д. Ушинского (Одесса, Украина). E-mail: npnu_politolog2010@mail.ru

Субъектный состав глобального гражданского общества: анализ подходов

Аннотация. Исследуются подходы к определению субъектов, которые образуют глобальное гражданское общество. Приходится приоритетная роль международных неправительственных организаций при одновременном росте значения других акторов – коллективных и индивидуальных.

Ключевые слова: глобальное гражданское общество, глобализация, международные неправительственные организации.

Nerubashchenko I., postgraduate of the department of political sciences, State institution Southern National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky (Odesa, Ukraine). E-mail: npnu_politolog2010@mail.ru.

Subjective part of a global civil society: analysis approaches

Abstract. This article explores approaches to defining the entities that make up the global civil society. It is shown that the main subject is the international non-governmental organization, but increases the importance of other actors – collective and individual. Emphasized that global civil society is a complex system social structures, which are characterized by mix of members (institutions actors) and their voluntary associations and unions, social groups and nations. It includes a variety of volunteer associations, interest groups, non-profit and charitable associations, as well as less formal and stable forms of social organization, social network diaspora, social forums etc.

Emphasizes the importance of global civil society actors as academic institutions, business clubs and related network defenders of consumer rights, human rights activists, various initiatives to promote cooperation, environmental movements, ethnic groups, foundations, unions, groups of local people and organizations which provides help, peace movements, professional organizations, religious organizations, think tanks, network of women, youth associations, etc.

It is shown that subjects can be attributed «man Transnational», which connects their needs and interests not only with «their» state, but also with non-state social structures of transnational origin and with the world community as a whole. We have that outlook «transnational» personality transcends national borders, focused on planetary problems communication which are based on openness and tolerance. Despite the increasing role of the individual persons in forming of global civil society, its basis is the global movement of non-governmental organizations (environmental, anti-war, cultural, religious and other). That serve as alternatives or informal channels of communication in the global community, promote building confidence between peoples.

Key words: global civil society, globalization, international non-governmental organizations (INGOs).